

Redaktören för den dåliga tidskriften *Världshorison*, Gunnar Fagrell, har i en liten skrift (*Måste det bli krig? Tiden*, 5:75) givit ett exempel på den "andliga neutralitet" som för ett par år sedan var ganska vanlig, men dess bättre nu är på retur. Det sker genom en framställning som efter kända mönster svartmålar USA och skönmålar Ryssland, så att de avgörande skillnaderna mellan demokratin i väster och tyranniet i öster skymms bort. De sakliga oriktigheterna, medvetna eller omedvetna, överflödar. "Kuppen i Prag... var väl förberedd genom västmakternas tilltag att redan i förväg placera Tjeckoslovakien bakom järnridån". Inför Moskva kunde Masaryk icke längre visa några som helst tecken på att hans försök till fredliga kontakter och utjämnings lyckats." Alltså, det är västmakterna som genom ovänlighet drivit tjeckerna i Rysslands armar; om de haft bättre förbindelser med tjeckerna, hade Ryssland rent av varit belästat. Såvitt bekant har inte ens kommunistpressen till den grad ställt saken på huvudet; det borde dock vara bekant att Tjeckoslovakien inbjöds att vara med i Marshallplanen, men — efter att först ha sagt ja — av ryssarna tvangs att avvisa denna inbjudan. Det är ju, antyd det, inte så stor skillnad mellan det ryska sättet att handskas med de enskilda medborgarna och det svenska; även i Sverige kan en postexpeditör eller en stationskarl tvångsvis förflyttas. "I Sovjet lär finnas någon form av koncentrationsläger för politiska fångar — i USA får fängelsemyndigheterna i vissa stater piska fångarna ungefär som de behagar." Av dylika osanningar och falska jämförelser är boken späckad. Författarens neutralitetslinje framföres med salvelsefull självbelåtenhet. "Sverige har icke bara rätt utan rent av skyldighet att... följa förnufts och rättvisans bud. Vi måste ha mod att tro på och även handla efter vår uppenbara övertygelse att världens problem måste lösas med samarbete, icke med våld." Frasen om modet att tro på vår uppenbara övertygelse är lustig. Men förstår hr Fagrell inte ens att målet är i dessa hänseenden detsamma för alla demokratiska svenskar, men att skilda meningar finns om sättet att bevara freden och vår frihet?

Helt bortsett från åsikter och till och med sakuppgifter är skriften undermålig: illa skrivna, tanklös, naiv och förnumstiga. Alla pekoralets egenskaper finns här — utan det behag som den originella dumheten kan besitta.

H. T-n

Vår utrikespolitik Nya utgångspunkter

För ett år sedan började debatten om en nyorientering av svensk utrikespolitik. Till en början härskade den rena neutralitets- eller isoleringslinjen, under partiledarnas instämmanden formulerad av utrikesministern i riksdagen den 4 februari 1948. Tre månader senare tog statsledningen initiativet till en väsentlig omläggning: utredningar igångsattes om ett skandinaviskt försvarsförbund, enligt vilket de tre anslutna staterna skulle vara skyldiga att skrida till varandras hjälp vid angrepp. Genom misslyckandena i Köpenhamn och Oslo klarades att denna plan icke kunde genomföras. Genom Norges ställningstagande för en Atlantpakt har planen, som enligt mångas förhoppningar skulle återupplivas efter norsk-amerikanska förhandlingars sammanbrott, definitivt måst avskrivas.

Den omedelbara följden för Sverige blir en återgång till ståndpunkten för ett år sedan, den isolerade svenska neutralitetspolitikens ståndpunkt. Av åtskilliga betraktas denna återgång som slutgiltig. Regeringen har gjort ett försök att bryta isoleringen genom skandinavisk samverkan, nu två år den inför aktningfulla åskåda-

re sina händer och förklarar episoden avslutad. Tendensen att resignera inför vad som skett förstärks av den nervösa trötthet som kastningarna sedan två månader framkallat och som finner en avledning i irritation mot Norge och USA; den förstärks också av den osäkerhets känsla som det nya läget inger. Man längtar att återgå till vardagens lugn efter diskussionens strapatser.

Men det lugnet får vi inte. Bland regeringslinjens anhängare har många betonat att skandinavismens misslyckande måste leda till en omprövning, till förnyat meningsutbyte från nya utgångspunkter. De rösterna har haft rätt, de bör nu också visa att de menat allvar. Bakom frågetecknens stängsel kan vi inte förskansa vår trötthet eller vår ovilja att ta ståndpunkt, ty handlande är ofrånkomligt, och ett fullföljande av isoleringspolitiken är en handling likaväl som ett brytande av den. "Allt talar", såsom tidningen *Upsala* anmärker, "för att det är just vid denna punkt som det senaste årets intensiva debatt i alliansfrågan måste nå sin kulmen." Det skandinaviska försöket har i viktiga hänseenden dolt realiteterna och fördröjt realdebatten — nu måste den bli mera öppen och mera energisk.

De principskäl som för ett år sedan framfördes för organiserad samverkan väster ut var huvudsakligen dessa: genom en sådan samverkan stärkes Sverige i någon mån en fredsfrent av demokratiska stater och bidrar därmed att minska risken för rysk aggression; vidare får Sverige på detta sätt garantier för hjälp från väster

och undgår alltså risken av ett isolerat överfall; en förberedd samverkan är nödvändig, ty eljest blir den hjälp som kan komma i fråga ineffektiv, kanske så ineffektiv att den över huvud inte lämnas. Bakgrunden till detta resonemang var uppfattningen att Sveriges utsikt att stå utanför vid ett allmänt krig under alla förhållanden var så liten att den inte kunde tillmätas avsevärd betydelse och att ett indragande i ett dylikt krig på rysk sida var otänkbart, eftersom Sverige därmed skulle medverka till sin egen undergång som självständig stat och fri nation.

Huvudsakligen mot denna tankegång var följande. Genom en västsamverkan bidrar Sverige att skärpa motsättningen mellan öst och väst, genom en neutral hållning kan Sverige i någon mån mildra den. Ett neutralt Sverige har i varje fall vissa utsikter att stå utanför ett allmänt krig, i varje fall under krigets första vecka; genom samverkan reduceras dessa utsikter till noll; en isolerad attack på Sverige är osannolik och kommer i västmakternas eget intresse att leda till allmänt krig samt därmed till västmakts hjälp. Det har också hävdats att den hjälp från väster som kunde påräknas icke var av den storleksordning och den snabbhet att den på något sätt kompenserade en ökning av krigsrisken.

Vad innebär de skandinaviska förhandlingarna, betraktade från synpunkten av dessa tankegångar? Formellt sett har den svenska statsledningen genom dessa förhandlingar uppenbarligen velat utvidga sin egen neutralitetslinje till att omfatta de tre nordiska staterna. Men utomordentligt viktiga avsteg från tidigare hållning har ändå ägt rum. Det har erkänts att både Sverige och Skandinavien är beroende av hjälp från väster, icke blott i form av vapen och krigsmateriel, utan också i form av mili-